

Evaluatie mentoraat/tutoraat BETA – 2024

Versiegeschiedenis			
Versie	Datum	Betrokkenen	Wijzigingen
0.1	20-11-2024	Tijmen Klous	Concepttekst
0.2	23-4-2025	Tijmen Klous; Marieke Dorrestijn – de Bree	Verwerken bijdragen MDdB
1.0	14-05-2025	Tijmen Klous; Mareanne Karssen; Pamela de Boer	Voorlopige versie besproken, bijdragen PdB verwerkt en vastgelegd

Inleiding

In het kader van het Kwaliteitsplan 2.0 van de Faculteit der Bètawetenschappen, bekrachtigd in november 2020, is onder andere het voornemen beschreven de studiebegeleiding binnen de faculteit te versterken. Dit kwaliteitsplan werd opgesteld ten tijde van de coronapandemie en geeft aanbevelingen over de besteding van een beperkt budget, waarbij de geplande middelen tot 2024 zijn beschreven, waarna hierbij een evaluatie volgt van de huidige status. In 2021 is de eerste fase van de projectgroep rondom het mentoraat/tutoraat geëvalueerd, in een rapport waarin tevens een nieuw opgesteld facultair raamwerk voor mentoraat- en tutoraat werd voorgesteld, mede op aanbeveling van de Facultaire Studentenraad (FSR). Het doel van dit raamwerk was om bestaande programma's beter op elkaar af te stemmen en handvatten te bieden voor opleidingen die dergelijke programma's nog niet hadden ingericht. In dit rapport wordt beschreven wat de huidige stand van zaken is rondom de implementatie van dit raamwerk en worden op basis van een evaluatie van de waardering van bestaande mentoraat-/tutoraatprogramma's enkele aanbevelingen gedaan voor de komende jaren.

In het eerste hoofdstuk worden de achtergrond en genomen stappen besproken. Vervolgens wordt kort geschetst hoe de gegevens voor deze analyse zijn verzameld. Dit hoofdstuk wordt gevolgd door een analyse van de enquête-uitkomsten en een duiding van de context van deze uitkomsten. Tot slot worden enkele conclusies getrokken en worden op basis hiervan enkele aanbevelingen gedaan.

Achtergrond

Het huidige raamwerk mentoraat/tutoraat van de Faculteit der Bètawetenschappen is tot stand gekomen als onderdeel van een bredere inzet op onderwijskwaliteit en studeerbaarheid van onze opleidingen. Studiebegeleiding was binnen de faculteit op uiteenlopende manieren georganiseerd, wat er toe leidde dat niet alle studenten toegang hadden tot dezelfde soorten ondersteuning en dat sommige studenten het moeilijk vonden om te bepalen waar ze voor hulp terecht konden. Het facultair Kwaliteitsplan 2.0 heeft alleen van de doelen gesteld om studiebegeleiding eenduidiger en effectiever in te richten.

Bij het opstellen van dit raamwerk is geïnventariseerd wat voor mentoraat- en tutoraatprogramma's op dat moment al bestonden binnen de faculteit, alsmede wat door opleidingen en studenten wordt gezien als de belangrijkste kenmerken van dergelijke programma's. Deze inventarisatie was belangrijk om meerdere redenen:

- Verzamelen (en verspreiden) van *best practices*;
- Verzamelen van behoeften;
- Vergroten van draagvlak.

Deze inventarisatie heeft bovendien inzicht gegeven in uitdagingen die sommige opleidingen ervaren met het tutoraat en/of mentoraat en in wat gezien wordt als risico's voor deze programma's. Enkele belangrijke elementen die werden genoemd als wenselijk zijn een goede communicatie over de activiteiten, kleine groepsgrootten en een vorm van geroosterde bijeenkomsten. Uit uitvraag bij de opleidingen met een tutoraatprogramma bleek daarnaast dat veel gebruik wordt gemaakt van juniordocenten om de activiteiten aan te bieden, wat de programma's kwetsbaar maakt voor veranderingen in de financiering en beschikbaarheid van juniordocenten. Tot slot bleek dat het cruciaal was dat het raamwerk opleidingen vrijheid biedt om zaken op eigen wijze in te richten, om zo rekening te kunnen houden met verschillen tussen opleidingen en studenten – wat als keerzijde had dat het moeilijk was om één duidelijke lijn te bepalen.

De werkgroep heeft deze input vervolgens meegenomen in het opstellen van het facultair raamwerk mentoraat/tutoraat, wat na bespreking in het opleidingsdirecteurenberaad met enkele aanpassingen in november 2021 is vastgesteld. Dit raamwerk is gedeeld met de opleidingen, met de vraag eventueel bestaande processen aan het raamwerk te toetsen of, indien er nog geen programma was, een vorm van mentoraat en tutoraat in te richten op basis van het raamwerk. Onze opleidingen zijn hiermee in de afgelopen drie jaar in meer of mindere mate aan de slag gegaan, waarbij vooral het tutoraat inmiddels breed beschikbaar is. Deze ontwikkeling is vanuit de faculteit ondersteund met een

combinatie van NPO- en SVM-budget, waarmee enerzijds specifiek geld beschikbaar is gemaakt om programma's op te zetten of uit te breiden en anderzijds aanstellingen van juniordocenten zijn gefinancierd, die door afdelingen en opleidingen veelal zijn ingezet voor dergelijke projecten. Belangrijk om hierbij op te merken is dat de hiervoor beoogde SVM/NPO-middelen de afgelopen jaren structureel onderbenut zijn gebleven.

De inzet van juniordocenten in deze context is goed verklaarbaar: niet alleen is dit voor afdelingen relatief goedkope inzet, maar door hun leeftijd en (in veel gevallen) ervaring met de betreffende opleidingen als student, zijn ze zich vaak goed bewust van behoeftes onder studenten en zijn ze laagdrempelig benaderbaar. Ook worden juniordocenten relatief vaak ingezet voor eerstejaarsvakken – introductievakken en academische vaardigheden – waarbij tutoraatactiviteiten vaak goed aansluiten. Tot slot zijn de juniordocenten vaak nog niet goeddeels 'gereserveerd' voor andere werkzaamheden, in brede zin – of dit nu onderwijs-, onderzoeks- of managementtaken zijn.

De combinatie van een inzet op uitbreiding van mentoraat en tutoraat en budget voor extra juniordocenten uit het Kwaliteitsplan 2.0 bleek dan ook enigszins effectief: het aantal activiteiten gericht op studiebegeleiding binnen de faculteit is uitgebreid en juniordocenten zijn hier een belangrijk onderdeel van. Ook is het werk van de werkgroep rondom het mentoraat/tutoraat in 2021 bij bepaalde opleidingen goed opgepakt: hun aanbevelingen zijn bij sommige opleidingen herkenbaar opgepakt om hun studiebegeleiding te versterken, al zien we binnen de faculteit dat er grote verschillen in (mate en type van) implementatie zijn en is er nog geen duidelijke trend richting uniformiteit. In de volgende sectie wordt de opzet van een enquête besproken die recent is afgenomen om de huidige situatie in kaart te brengen.

Beschrijving enquêtes mentoraat/tutoraat voorjaar 2024

Zoals vastgelegd in het Kwaliteitsplan 2.0 wordt het mentoraat/tutoraat dit jaar geëvalueerd, om te bepalen wat de huidige status is en in hoeverre de doelen uit het Kwaliteitsplan 2.0 zijn gerealiseerd. Om deze evaluatie te ondersteunen zijn in het voorjaar van 2024 twee enquêtes uitgezet; één gericht aan het opleidingsmanagement van alle opleidingen binnen onze faculteit en één onder studenten (zie Annex 1 en 2). Bij het opleidingsmanagement had de vragenlijst twee hoofddoelen: inventariseren in hoeverre de doelstellingen uit het raamwerk zijn gerealiseerd en verzamelen hoe tevreden onze opleidingen zelf zijn over hun activiteiten op het vlak van mentoraat en tutoraat. Bij de studenten lag de focus vooral op hun bekendheid met en tevredenheid over het bestaande aanbod. Vanwege het onderwerp en het soort evaluatie dat hier nodig is, zijn de vragenlijsten ingericht op een kwalitatieve

evaluatie – al is voor bepaalde vragen rondom tevredenheid gebruikgemaakt van een likertschaal om het invullen en interpreteren te vereenvoudigen.

De vragenlijsten zijn samengesteld met input van, onder andere, onderwijsdirecteur Mareanne Karssen, leden van het onderwijsbeleidsteam en, in het geval van de studentenenquête, de facultaire studentenraad. De enquête voor opleidingsmanagement bestond uit drie delen: een deel met vragen over hoe mentoraat/tutoraat in hun opleiding is ingericht, een deel met vragen over de tevredenheid met verschillende aspecten daarvan, en een deel met open vragen over uitvoeringsdetails en ruimte voor suggesties. De versie voor studenten was een verkorte versie daarvan, waar vragen over financiering en inrichtingskeuzes zijn weggelaten en tevredenheid een grotere rol speelde. Wel is in de studentenlijst bewust een set vragen over hoe dingen zijn ingericht behouden, om zo te peilen of studenten op de hoogte zijn van de mogelijkheden. De vragenlijst is vervolgens geïmplementeerd in Microsoft Forms, waarbij een IF/THEN-vertakking is gebruikt om zoveel mogelijk te voorkomen dat vragen werden getoond over niet-bestaande onderdelen.

De vragenlijst voor opleidingsmanagement is verspreid via de OD- en OC-mailinglijsten, met aanvullend een korte toelichting tijdens de beraden en een herinnering via email aan de opleidingscoördinatoren. Dit heeft uiteindelijk respons opgeleverd voor 26 van onze opleidingen, wat een significante meerderheid is. Van de overige opleidingen is bekend dat een deel wél (elementen van) mentoraat/tutoraat heeft ingericht, maar deze zijn niet meegenomen in de verdere evaluatie. De enquête voor studenten is verspreid via de social media-kanalen van de facultaire studentenraad (FSR), na overleg hoe die doelgroep het beste te bereiken was, gezien eerdere uitdagingen rondom evaluatierespons. Ondanks de inspanningen van de FSR is de respons laag gebleven, met 13 reacties uit 8 verschillende opleidingen. Dit heeft vanuit het studentperspectief dan ook maar beperkt inzicht gegeven in het totale aanbod, maar waar beschikbaar zullen relevante bijdragen uiteraard worden meegenomen (met de kanttekening dat dit door de lage respons anekdotische data betreft).

Uitkomsten enquêtes

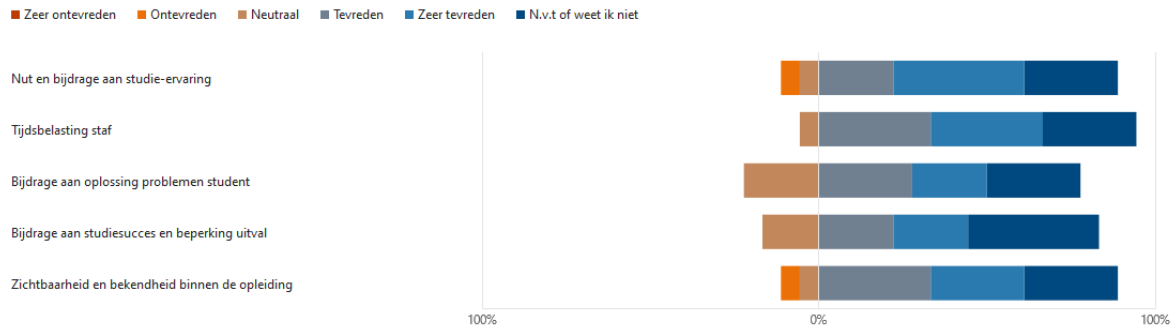
Een van de eerste dingen die opvallen, is dat de gebruikte terminologie nog niet volledig gelijkgetrokken is binnen de faculteit. De antwoorden op de vraag of opleidingen mentoraat en/of tutoraat aanbieden, blijken niet altijd overeen te komen met de daadwerkelijke invulling van de programma's. Zo zijn er diverse opleidingen die aangeven alleen mentoraat te hebben, maar ook beschrijven dat de taken (goedgeels of volledig) bij docenten zijn belegd, in één geval zelfs bij een hoogleraar; de toelichting laat dan zien dat het hier juist tutoraat betreft. In de verwerking van de

gegevens is hiervoor gecorrigeerd en is geïnventariseerd op basis van de inrichting, niet enkel de antwoorden.

Een tweede punt is dat onze opleidingen die een vorm van mentoraat en/of tutoraat hebben ingericht vrijwel universeel positief zijn over hun programma's. Zie bijvoorbeeld de onderstaande twee sets vragen, gesteld aan het opleidingsmanagement:

13. Hoe beoordeel je de volgende aspecten van het mentoraat?

[More Details](#)

Figuur 1 - Visual met uitkomsten voor vraag "Hoe beoordeel je de volgende aspecten van het mentoraat?" uit enquête opleidingsmanagement

14. Hoe beoordeel je de volgende aspecten van het tutoraat?

[More Details](#)

Figuur 2 - Visual met uitkomsten voor vraag "Hoe beoordeel je de volgende aspecten van het tutoraat?" uit enquête opleidingsmanagement

Hierbij blijkt uit verdere analyse van deze uitkomsten dat degenen die kiezen voor 'N.v.t. of weet ik niet' dit voornamelijk doen omdat ze deze elementen niet aanbieden, niet omdat er twijfel is over de effectiviteit. Ook blijkt dat de enkele ontevreden antwoorden vooral zijn terug te leiden naar een inzet op verdere verbetering en dat het geen weerstand tegen het verschijnsel mentoraat/tutoraat is. Verreweg de meeste opleidingen die een programma aanbieden zijn dan ook tevreden of zeer tevreden met de resultaten daarvan. Dit beeld wordt bovendien bevestigd door de antwoorden van studenten:

12. Hoe beoordeel je de volgende aspecten van het mentoraat?

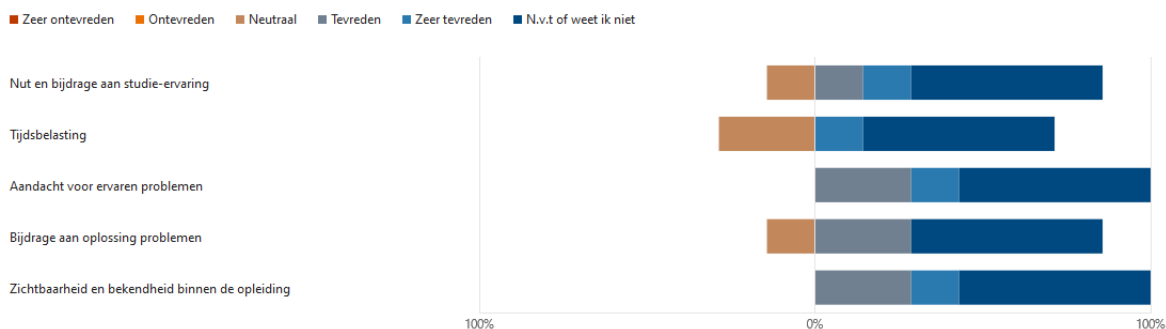
[More Details](#)

Figuur 3 - Visual met uitkomsten voor vraag "Hoe beoordeel je de volgende aspecten van het mentoraat?" uit enquête studenten

13. Hoe beoordeel je de volgende aspecten van het tutoraat?

[More Details](#)

Figuur 4 - Visual met uitkomsten voor vraag "Hoe beoordeel je de volgende aspecten van het tutoraat?" uit enquête studenten

Het is een goed teken dat de perceptie van studenten aansluit op die van het opleidingsmanagement, aangezien dit suggereert dat de programma's inderdaad functioneren zoals bedoeld en dat de wederzijdse verwachtingen en communicatie goed op elkaar zijn afgestemd. Wel valt op dat opleidingsmanagement in het geval van tutoraat positiever zijn over de bijdrage aan oplossen van problemen van studenten dan de studenten zelf. Het is op basis van de huidige gegevens niet te zeggen of dit een gevolg is van de beperkte dataset, van een echt gebrek aan oplossingssucces of van een verschil in perspectief op wat een 'oplossing' is (vanuit een opleiding kan het negatief beantwoorden van een vraag een oplossing zijn, terwijl dit voor een student als onbevredigend wordt ervaren). Dit kan mogelijk opgevolgd worden met behulp van de studentleden van opleidingscommissies, die goed gepositioneerd zijn om hier aanvullende informatie over te verzamelen. Desalniettemin is het algemene beeld dus positief en kunnen we op basis van deze gegevens concluderen dat opleidingen waar mentoraat en/of tutoraat is ingericht hun studenten hiermee een waardevolle dienst bewijzen.

Ten derde is het opvallend dat, ondanks de uiteenlopende invulling van de diverse programma's, bijna alle opleidingen aangeven dat de meest waardevolle uitkomsten sociaal van aard zijn: betere binding met de opleiding en het verlagen van de drempel om hulp te vragen. Dit zijn zaken die moeilijk te kwantificeren zijn en niet uit de reguliere onderwijsstatistieken te halen zijn, maar wel mede-bepalend zijn voor hoe studenten hun studie en studietijd ervaren. Binding met studie en cohort draagt bovendien bij aan studierendement, weten we uit andere contexten (zie ook succes van groepsbegeleiding bij eindwerken), terwijl toegankelijkheid van ondersteuning belangrijk is om uitval te helpen voorkomen, doordat problemen in een vroeger stadium kunnen worden gesignaleerd. Uit deze analyse is weliswaar geen directe correlatie met studierendement op te maken, ook omdat dit vrijwel faculteitsbreed laag ligt, maar de (opvallend uitgebreide) antwoorden op sommige open vragen suggereren wel dat effectief tutoraat en mentoraat een positieve bijdrage bieden.

Tot slot waren de antwoorden op de vragen over ruimte voor verbetering, voor zover beantwoord, grotendeels op te delen in twee hoofdpunten: opleidingen met alleen tutoraat die op basis van hun ervaringen ook implementatie van mentoraat overwogen en opleidingen die vragen om behoud of uitbreiding van facultaire ondersteuning. Bij het eerste punt ligt de verantwoordelijkheid in de eerste plaats bij de opleiding, met de kanttekening dat regelmatig gecommuniceerd is dat er ondersteuning beschikbaar is. Dit sluit dan ook aan bij het tweede punt: het belang van facultaire ondersteuning. Veel opleidingen geven aan dat JuDo's centraal zijn in hun tutoraat en dat duidelijkheid over (toekomstige) beschikbaarheid daarvan hun planning zou vereenvoudigen. Ook het aanstellen van studentassistenten en het reserveren van tijd bij bestaande staf worden genoemd als uitdagingen. Naast deze financiële punten, vragen enkele opleidingen om duidelijker richtlijnen of communicatie over de implementatie van mentoraat/tutoraat. Het raamwerk noemt nu 0 EC-vakken als optie, bijvoorbeeld, terwijl deze facultair nu juist actief worden ontmoedigd binnen de context van de ombuigingsoperatie, waardoor twijfels ontstaan over wat een wenselijke oplossing is. De faculteit kan op dit moment ook onvoldoende duidelijke handvatten bieden om dergelijke trajecten wél te implementeren en advies blijft meestal beperkt tot het inrichten van een leerlijn – wat lastig is als een opleiding verder nog niet met leerlijnen werkt. Ook communicatie over wat er aan VU-brede hulpmiddelen en trainingen beschikbaar is wordt genoemd als verbeterpunt.

Conclusies en aanbevelingen

Enkele conclusies

Uit de uitkomsten van deze enquête kunnen we enkele dingen concluderen. Als we naar het facultair raamwerk mentoraat/tutoraat en de implementatie daarvan kijken, is daarin nog een grote kloof

tussen het beoogde eindresultaat en de huidige realiteit. Met name onder onze masteropleidingen is vaak nog (bijna) niets ingericht aan mentoraat/tutoraat, los van de vakgerelateerde afspraken, terwijl ook in onze masterprogramma's studenten zitten die voor het eerst aan de VU studeren of zich zelfs pas recent in Nederland hebben gevestigd – al is hierbij uiteraard wel toegang tot studieadviseurs en hulp via opleidingscoördinatoren. Bij de opleidingen die wel mentoraat/tutoraat hebben ingericht, zien we een grote verscheidenheid aan uitwerkingen, waarbij zowel de omvang als de opzet van de programma's sterk verschillen. Desalniettemin zijn er in de afgelopen jaren wel stappen gezet in de implementatie en het merendeel van de opleidingen onderstreept inmiddels het belang van dit soort programma's. Met name het tutoraat is in veel bacheloropleidingen goed opgezet en de opleidingen die met mentoraat werken, hebben dit doorgaans ook conform het raamwerk ingericht.

Ten tweede blijkt dat opleidingen de programma's positief beoordelen: waar tutoraat en/of mentoraat is ingericht, wordt dit vrijwel unaniem gezien als een waardevolle bijdrage. Vooral de rol van deze programma's in het versterken van de binding met opleiding en cohort en het verlagen van de drempel bij hulpvragen wordt genoemd; dit zijn zaken die op zichzelf positief zijn, maar bovendien bijdragen aan het verbeteren van het studierendement en het terugdringen van de uitval. Vaak zijn de positieve effecten helaas niet te kwantificeren: veel voordelen zijn niet objectief meetbaar en zelfs het effect op het studierendement is als correlatie niet los te koppelen van andere maatregelen en ontwikkelingen. De diversiteit aan implementaties maakt het ook vrijwel onmogelijk om de prestaties van opleidingen op dit vlak met elkaar te vergelijken.

Ten derde zijn opleidingen in hun antwoorden in de enquête relatief eensgezind over hun zorgen en verbeterpunten: de implementatie en voortzetting is deels afhankelijk van facultaire ondersteuning en verbetering en uitbreiding vergt investering, waarvan de status nu precair is. Momenteel wordt gekeken naar het uitfasen van 0 EC-vakken, bijvoorbeeld, wat in het raamwerk wordt genoemd als implementatiemogelijkheid, zonder dat de faculteit hier een adequaat alternatief voor kan bieden dat zowel laagdrempelig als net zo effectief is. De richtlijnen uit het raamwerk dienen dan ook op de nieuwe kaders te worden aangepast en, afgaand op de feedback vanuit opleidingen, ofwel vereenvoudigd of geconcretiseerd tot een set vaste implementatie-opties – al druist dat laatste in tegen de fel verdedigde implementatievrijheid. Mentoraat- en tutoraatprogramma's worden daarnaast deels gefinancierd vanuit NPO- en SVM-middelen en het is onzeker of de komende jaren een stabiel budget beschikbaar blijft. Hoewel de opleidingen maar beperkt gebruik blijken te maken van hiervoor beschikbare NPO- en SVM-middelen, ondanks herhaalde uitvragen en communicatie, ligt het bij een teruglopend of wegvallend budget, wel voor de hand dat er bezuinigd zal worden op JuDo's en studentassistenten, die bij veel programma's wel als cruciaal worden gezien. Ook vragen

sommige opleidingen om aanvullende ondersteuning in de vorm van informatie, best practices en duidelijke richtlijnen.

Tot slot zien we op onderwijskundig vlak nog twee lopende ontwikkelingen die interessant zijn om te benoemen: het uitwerken van leerlijnen binnen steeds meer van onze opleidingen en de SKO-projecten rondom studie- en studentbegeleiding. Afgelopen tijd is meer ingezet op het uitwerken van leerlijnen binnen opleidingen, deels ondersteund vanuit het CTL-project Zichtbare Leerlijnen, waarbij vaak ook ruimte wordt ingebouwd voor een leerlijn op het gebied van studie- of studentbegeleiding. Dit is een constructieve en veelbelovende oplossing voor het uitfasen van 0 EC-vakken, zoals eerder benoemd, en maakt het makkelijker om door de opleidingsjaren heen een traject aan te bieden, inclusief duidelijk inzicht voor studenten in wat er mogelijk en beschikbaar is. Ook is het goed om te zien dat er afgelopen jaren diverse SKO-projecten zijn voltooid op dit gebied: dit leidt vaak tot verbeteringen in de betrokken opleidingen en laat bovendien zien dat dit onderwerp vaker aandacht krijgt bij onze docenten.

Aanbevelingen

Op basis van deze conclusies, volgt een set aanbevelingen voor de komende periode.

- 1) Het continueren van budget voor de ondersteuning van mentoraat en tutoraat, in enige vorm, bij voorkeur met specifieke aandacht voor de positie van JuDo's. Gezien de huidige budgetten vanuit NPO-/NVM-middelen structureel onderbested bleven en veel opleidingen geen specifieke financieringsvragen lijken te hebben, lijkt het raadzaam om bestaande middelen op aanvraag beschikbaar te maken, op een op-is-op-basis en een duidelijke deadline waarna de jaarlijks gereserveerde budgetten beschikbaar worden voor andere projecten ten goede van studenten en opleidingen.
- 2) Een herijking van het facultair raamwerk aan de hand van huidige inzichten en kaders, waarbij ook kritisch wordt gekeken wat het minimum is dat opleidingen volgens de faculteit moeten aanbieden. Gezien het gebrek aan behoefte aan harmonisatie én de vraag om duidelijkheid, zou een striktere set vereisten duidelijkheid scheppen en verwarring wegnemen over wat suggesties en wat vereisten zijn. Voor de vereisten dient dan echter wel ook een concrete set implementatie-opties te worden geboden. Opleidingen hebben dan zelf de vrijheid om indien gewenst uitgebreidere programma's uit te werken, waarbij facultaire ondersteuning uiteraard mogelijk is.
- 3) Het verbeteren van de informatievoorziening rondom mentoraat/tutoraat vanuit het beleidsteam, bijvoorbeeld door een tweejaarlijkse email aan de onderwijscoördinatoren met

daarin aandacht voor aanwezige ondersteuning, tips en best practices. Aanbevolen wordt daarnaast bij vaststelling budget voor komende jaar een uitvraag te delen, inclusief deadline voor aanvragen, met een herinnering ca. een maand voor deze datum.

- 4) Indien bovenstaande stappen worden genomen, is het raadzaam de door opleidingen genomen stappen ook uit te vragen in het jaarverslag, om zo het facultatieve karakter dat nu door diverse opleidingen wordt ervaren bij te sturen, zodat op termijn overal aan de nieuw geformuleerde minimumeisen wordt voldaan.

Bijlagen:

- Facultair raamwerk BETA mentoraat – tutoraat (nov 2021)
- Uitkomsten enquête mentoraat/tutoraat – opleidingsmanagement
- Uitkomsten enquête mentoraat/tutoraat – studenten